

Pekka Kauppila

Matkailun aluekehitysvaikutusten asiantuntija

*Jari Järviluoma, Kajaanin ammattikorkeakoulu
Jarkko Saarinen, Oulun yliopisto*

Kesällä 2021 saimme suruviestin matkailututkija FT Pekka Kauppilan menehtymisestä. Hän kuoli 10.6.2021 Oulussa 56 vuoden ikäisenä. Pekka Kauppila oli syntyjään Inarista, kirjoitti ylioppilaaksi Ivalon lukiosta ja valmistui vuonna 1991 filosofian maisteriksi Oulun yliopistosta pääaineenaan suunnittelumaantiede.

Pekka Kauppila oli yksi kotimaisen matkailututkimuksen kasvuvaiheen keskeisistä tekijöistä. Hän aloitti tutkijataipaleensa 1989 tarkastelemalla matkailun aluetaloudellisia ja työllistäviä vaikutuksia Kuusamossa. Tästä tutkimusteemasta Pekka Kauppila ei sen jälkeen otettaan irrottanut, vaan hän syvensi ja kehitti päämäärätietoisesti matkailun ja aluekehityksen analyysia yli kolmikymmenvuotisen tutkijauransa ajan. Aluksi hän perehtyi teemaan sekä niin sanotun pohjoismaisen mallin että Richard Butlerin muotoileman matkailualueen elinkaarimallin avulla. Viime mainittua teoriaa hän sovelsi vuonna 1995 julkaistussa lisensiaatintutkielmassa, joka sekin kohdistui Kuusamoon, erityisesti Rukan kehitysprosessin tarkasteluun.

Vuonna 2004 julkaistussa väitöskirjassa Pekka Kauppila rakensi kokonaiskuvaa matkailukeskusten kehitysprosesseista ja aluekehitysrooleista käyttämällä esimerkkeinä Leviä, Rukaa, Saariselkää ja Yllästä. Aiemmin hyödyntämiensä matkailun aluetalousanalyysin ja elinkaariajattelun lisäksi hän toi väitöskirjassaan tarkasteluun keskus-periferia -mallin, pyrkien yhdistämään nämä eri tutkimustraditiot yhtenäiseksi teoreettiseksi käsitejärjestelmäksi. Väitöskirja kokosi yhteen jokseenkin kaiken tutkimuksen aihepiiristä tehdyn kotimaisen ja kansainvälisen tutkimuksen. Pekka Kauppilalle oli tutkijana luonteenomaista uteliaisuus ja halu oppia ja perehtyä laajasti kulloinkin käsillä olevaan tutkimusongelmaan.

Pekka Kauppila työskenteli monissa eri tutkimus- ja opetustehtävissä Oulun yliopiston maatieteen laitoksella. Keskeisimmäksi näistä muodostui tutkimusasiamiehen tehtävä, jossa hän toimi Kuusamon kaupungin yhdysiteenä Oulun yliopistoon vuodesta 2000 alkaen. Tämä yhteistyö tuotti monia tutkimushankkeita, opinnäytetöitä ja paljon uutta ja arvokasta tietoa matkailun, aluekehityksen ja paikallisuuden suhteista. Samalla Pekka Kauppila syvensi matkailun aluetalousanalyysiä kehittämänsä Koillismaan mallin avulla. Se olisi voitu nimetä myös Kauppilan malliksi, sillä niin keskeinen rooli hänellä oli mallin rakentamisessa 1990-luvun lopulta lähtien. Yhtä kaikki, tämä Pekka Kauppilan kehittämä

matkailun aluetaloudellisten vaikutusten aktiivinen seurantajärjestelmä teki Koillismaasta ainutlaatuisen tutkimuslaboratorion, jossa tuotettua tietovarantoa kadettiin monilla muilla matkailualueilla.

Kuva 1. Pekka Kauppila (Kuvaaja: Kari Laine)

Tutkimusasiamiehenä Pekka Kauppila vaikutti keskeisesti myös matkailualan alueelliseen opetukseen. Siinä häntä auttoivat hyvät suhteet Kuusamon kaupungin sivistystoimeen ja Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopistoon. Oulun yliopiston matkailuopetus käynnistettiin ensin Kuusamossa, osana avoimen yliopiston toimintaa, ja matkailun sivuaineopetuskokonaisuus otettiin osaksi maantieteen koulutusohjelmaa. Pekka Kauppila oli pidetty luennoitsija, toimien opettajana Oulun yliopistossa ja matkailualan verkostoyliopistossa.

Vuosina 2015-2020 Pekka Kauppila työskenteli matkailututkijana Kajaanin ammattikorkeakoulussa. Siellä hän jatkoi matkailun tulo- ja työllisyysvaikutusten mittaamiseen, seurantaan ja ennustamiseen rakentamansa ”työkalupakin” kehittelyä soveltaen menetelmällisiä innovaatioita Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kärkimatkailukuntiin. Viimeiseksi jääneessä suuremmassa tutkimushankkeessa Pekka Kauppila tarkasteli ulko- paikkakuntalaisten vapaa-ajan asukkaiden aluetaloudellisia vaikutuksia ja matkailullisen vapaa-ajan asumisen käyttöä kuntien elinvoimapolitiikan välineenä.

Tutkijauransa aikana Pekka Kauppila julkaisi mittavan määrän tutkimuksia, joiden kautta hän tuli tunnetuksi sekä matkailututkijoiden että aluekehitystyötä tekevien tahojen parissa. Myös Matkailututkimus-lehti julkaisi useita hänen tutkimuksiaan. Pekka Kauppila oli intohimoinen matkailututkija loppuun saakka. Vielä loppukevällä 2021 hän julkaisi paikallislehdissä majoitustilastoon perustuvia kirjoituksia koronapandemian vaikutuksista Kuusamon, Pudasjärven ja Inarin yöpymiskertymään ja majoitusmyyntiin. Yli kolmenkymmenen vuoden tutkijakokemuksella Pekka Kauppila tunnisti ehkä paremmin kuin kukaan matkailun merkityksen Pohjois-Suomen aluekehitykselle. Samalla hän kuitenkin karsasti ylioptimismia sekä puutteellisesti dokumentoituihin tutkimusmenetelmiin ja -ai-

neistoihin pohjaavia arvioita ja ennusteita matkailun talousvaikutuksista. Omissa töissään Pekka Kauppila kuvasi läpinäkyvästi tutkimusprosessinsa vaihe vaiheelta ja sangen yksityiskohtaisesti myös sen, mitä reunaehtoja ja mahdollisia epävarmuustekijöitä tulosten tulkinnassa on otettava huomioon. Tätä hän piti erittäin tärkeänä, sillä monia hänen tutkimuksistaan käytettiin elinkeino- ja aluepolitiikan päätöksenteossa hyödyksi.

Työyhteisöjensä jäsenenä Pekka oli luotettava ja aktiivinen. Hän piti tärkeänä, että työt hoidetaan sovitusti ja suunnitellulla tavalla. Hänen luotettavuutensa ja järjestelmällisyytensä näkyi esimerkiksi suhtautumisessa hankesuunnitelmiin, joissa määritellyt toimenpiteet toteutettiin kirjatulla tavalla aikataulussaan, mitään kuitenkaan oikomatta. Erityisen tärkeää Pekalle oli hankkeiden tuloksista viestiminen: hän halusi, että hänen tutkimustuloksensa leviävät mahdollisimman laajasti ja että niitä myös hyödynnetään käytännön aluekehitystyössä Pohjois-Suomessa.

Pekka viihtyi erilaisten ihmisten seurassa ja ihmiset viihtyivät hänen seurassaan. Pitkän sairauden heikentämänäkin hän oli sanavalmis ja säkenöivä keskustelija, etenkin jos – ja yleensä kun – puhe kääntyi matkailun aluetaloutteen tai ylipäänsä pohjoisen aluekehityksen kysymyksiin.